

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

3.10.2013

kirjaamo@minedu.fi
tutke@minedu.fi

Lausuntopyyntö 23.8.2013, OKM/122/040/2011

LAUSUNTO AMMATILLISEN KOULUTUKSEN TUTKINTOJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISTÄ KOSKEVASTA LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI

Työterveyslaitos toteaa, että tehdyt ehdotukset ovat monipuolisia ja perusteltuja. Niillä selkiytetään ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää ja korostetaan työelämä-lähtöisyyttä. Lausunnossaan Työterveyslaitos kommentoi esityksen tavoitteita (kohta 3.1, s.11), ammatillisen tutkinnon määritelmää ja tutkintotyyppien kriteereitä (4 §) sekä ammatillisen tutkinnon laajuutta ja tutkintorakennetta (12–13 §; 16a §). Keskeinen näkökulma kommenteissa on työelämälähtöisyys, tulevien työntekijöiden työkyvyn edistäminen ja työurien pidentäminen.

Kommentit esityksen tavoitteisiin ja keskeisiin ehdotuksiin

Esityksen tavoitteet (kohta 3.1.)

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän keskeisiä kehittämiskohteita ovat: työ-elämävastaavuus, tutkintorakenteen selkeys, tutkintojen kokonaisuus ja näiden joustavuus. Keskeisenä tavoitteena on ollut siirtyä ammatillisessa koulutuksessa osaamis-perusteisuuteen ja tutkinnon osiin perustuvaan rakenteeseen, jolla edistetään tutkinto-rakenteen ja sitä koskevan päätöksenteon nopeutta ja joustavuutta reagoida työ-elämässä tapahtuviin muutoksiin. Työterveyslaitos pitää tärkeänä esityksen tavoitteita ja sitä, että ammatillisen koulutuksen tuottama osaaminen perustuu todellisiin ja muut-tuviin työelämän tarpeisiin ja tutkintojärjestelmää kehitetään yhteistyössä työelämän toimijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa, kuten esityksessä asiaa on perusteltu.

Ammatillisen tutkinnon määritelmä ja tutkintotyyppien kriteerit (4§)

Työterveyslaitos kannattaa esitystä ammatillisen tutkinnon ja eri tutkintotyyppien mää-rittelemiseksi. Työterveyslaitos hyväksyy perusteluiksi, että ehdotetut määritelmät mahdollistavat työelämän osaamistarpeiden joustavan huomioimisen, ammatillisen tutkinnon hyödynnettävyyden usean työnantajan palveluksessa ja tutkinnon suorittajien yksilölliset tarpeet.

Ammatillisen tutkinnon laajuus (12 §) ja tutkintorakenne (13 § ja 16a§)

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 §:n 1 momentin mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettu tutkinto on laajuudeltaan vähintään kaksivuotinen.

Ammatillisista perustutkinnoista annetulla opetusministeriön asetuksella on tarkennettu, että ammatillisten perustutkintojen laajuus on kolme vuotta eli 120 opintoviikkoa tai tulevaisuudessa ehdotuksen mukaisesti 180 osaamispistettä.

Työterveyslaitos ehdottaa, että asetuksessa olevaa vähimmäislaajuutta vähennetään esimerkiksi kahteen ja puoleen vuoteen (= 100 opintoviikkoa tai 150 osaamispistettä). Työterveyslaitos perustelee, että toimenpiteellä voidaan pidentää työuria alkupäästä, nopeuttaa nuorien siirtymistä työelämän toimialoille, joissa eläköityminen on runsasta (mm. sosiaali- ja terveys-, siivous-, rakennus- sekä kunta-ala) ja vaikuttaa julkisiin kustannuksiin. Lisäksi ammatillinen osaaminen kehittyy parhaiten työtä tekemällä ja sitä käytännönläheisesti kehittämällä. Toimenpiteellä olisi myös työssä olevien työntekijöiden kuormittuneisuutta vähentävä vaikutus, kun uutta työvoimaa saataisiin tehokkaammin työelämään ja töitä voitaisiin jakaa esimerkiksi "ekspertti-noviisi" parityökentelynä.

Työterveyslaitoksen ehdottama muutos vaikuttaisi kaikkiin tutkinnon osiin, joiden osalta Työterveyslaitos ehdottaa painotuksen jakautuvan samankaltaisesti kuin nykyisessä mitoituksessa eli ammatillisen tutkinnon ja työssä oppimisen osuus olisi 75 %, yleisten/yhteisten opintojen osuus 16,5 % ja vapaasti valittavien opintojen osuus 8,5 % kokonaisopinnoista.

Historiallisesti tarkasteltuna laajuuden muutos palauttaisi tutkinnon tavoitepituudet samankaltaisiksi kuin ne olivat ennen perustutkintojen opetussuunnitelmien perusteiden uudistamista (vuosina 1999–2001). Työterveyslaitoksen esityksellä on positiivisia valtiontaloudellisia tai kunnallistaloudellisia vaikutuksia. Koska yksittäinen opiskelija voi suorittaa tutkinnon määriteltä kesto lyhyemmässä tai pidemmässä ajassa, niin muutos velvoittaisi oppilaitoksia järjestämään ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen siten, että lyhyemmässä ajassa valmistuminen on todellisuudessa mahdollista.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavan ammatillisen perustutkinnon mitoitusperusteet. Ehdotettu ECVET-järjestelmän mukainen mitoitusperuste on kannatettavaa, mutta Työterveyslaitos korostaa, että eri tutkintomuodot on ilmaistava yhtenevästi, jotta työantajat rekrytoidessaan hahmottavat eri tutkintomuotojen laajuuden. Koska ammatti- ja erikoistumisammattitutkinnoissa ei ole määritelty laajuutta, niin Työterveyslaitoksen näkemyksen mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamisperusteiset tiedot ja taidot tulee kuvata yhtenevästi ammatillisen perustutkinnon mitoitusperusteiden kanssa.

Tutkintojen perusteet ja muodostuminen. Työterveyslaitos kannattaa *tutkinnon* osakäsitteen käyttöä yhtenevästi tutkinnon muodostumisen perusyksikkönä. Työterveyslaitos painottaa, että tutkintojen muodostumisessa pääpaino tulee olla ammatillisilla tutkinnon osilla eikä yhteisten tutkintojen laajuutta tule lisätä opintoviikoista osaamispisteisiin siirryttäessä. Esityksessä Valtioneuvoston asetukseen ehdotetun sääntelyn mukaan osaamispisteinä mitoitettuun ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi ammatillisia tutkinnon osia 135 (75 %) osaamispistettä (nykyisin 90 opintoviikkoa eli 75 %), yhteisiä tutkinnon osia 35 (19,5 %) osaamispistettä (nykyisin 20 opintoviikkoa eli 16,5 %) ja vapaasti valittavia tutkinnon osia 10 (5,5 %) osaamispistettä (nykyisin 10 opintoviikkoa eli 8,5 %).

Ehdotus pitää ammatillisten opintojen suhteen kokonaisopinnoista ennallaan, mutta lisää yhteisten tutkinnon osien painoarvoa vapaasti valittavia tutkinnon osien painoa vähentäen. Koska vapaasti valittaviin opintoihin voidaan sisällyttää ammattitaitoa kehittäviä opintoja, Työterveyslaitos esittää, että tutkinnon osien suhdetta tulee tarkistaa ja painottaa työelämässä tarvittavia ammatillisia opintoja ja opiskelijoiden valinnaisuutta ammatillisessa kehittämisessä.

Tutkinnon osien pakollisuus. Työterveyslaitos kannattaa ehdotusta yhteisten oppiaineiden kokoamiseksi neljäksi laajemmaksi tutkinnon osaksi. Samoin kannatusta saa yhteisten tutkinnon osien pakollisuus viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen ja työelämässä tarvittavan osaamisen osa-alueilta. Ehdotuksessa uutena pakollisena osiona työelämässä tarvittavan osaamisen osa-alueeseen kuului työkyvyn ylläpitäminen, joka muodostaisi yhdessä liikunnan ja terveystiedon kanssa yhden osan pakollisesta osaamistavoitteesta. Työterveyslaitos esittää, että työelämässä tarvittavan osaamisen osa-alueen toisena pakollisena osiona olisi toimialakohtainen työkyvyn ylläpitäminen, joka muodostuisi toimialakohtaisista keinoista ja menetelmistä työkyvyn edistämiseksi. Tällaisista toimialakohtaisista keinoista esimerkkinä ovat sosiaali- ja terveysalalla soveltuva Potilassiirtojen Ergonomiakortti(r) tai monille aloille soveltuva Työturvallisuuskortti-koulutus.

Työterveyslaitos kannattaa ammatilliseen perustutkintoon sisällytettävän pakollista työssä oppimista (16 a §) ja huomauttaa, että opintojen aikana luodut työelämäkontaktit edistävät nuorten työllistymistä.

Lausunnon keskeinen sisältö

- Ammatillisen tutkinnon laajuutta ja asetuksessa määritettyä tarkkuutta kolmivuotisuudesta on syytä tarkastella työurien pidentämisen kannalta ja pohtia koulutuspoliittisia keinoja nuorten työurien pidentämiseen.
- Eri tutkintomuotojen laajuus tulee kuvata yhtenevästi.
- Ammatillisen peruskoulutuksen siirtyessä ECVET-järjestelmän mukaiseen mitoitusperusteeseen tutkinnon osien suhteissa tulisi painottua ensisijaisesti ammatilliset ja vapaasti valittavat tutkinnon osat ja vasta toissijaisesti yhteiset tutkinnon osat.
- Työelämässä tarvittavan osaamisen ja työkyvyn ylläpitämisen pakollisuuden lisäksi yhteisten tutkinnon osaan tulisi lisätä pakolliseksi toimialakohtainen työkyvyn ylläpitäminen.

Harri Vainio
pääjohtaja

Virpi Fagerström
Erityisasiantuntija